

Dato: 16.12.2025

Ældreministeriet
Holbergsgade 6
1057 København KSendt elektronisk til post@aeldremin.dk med kopi til bdh@aeldremin.dk

Dataetisk Råds høringssvar til høring over udkast til lov om ændring af ældreloven

(Udvikling og anvendelse af kunstig intelligens og lignende digitale løsninger i ældreplejen)

1. Introduktion

Dataetisk Råd bemærker, at rådet ikke fremgår af høringslisten til det foreliggende lovforslag, men ønsker uagtet dette at benytte lejligheden til at afgive høringssvar.

Dataetisk Råd rådgiver Regeringen og Folketinget om dataetiske problemstillinger knyttet til spørgsmålet om, hvordan anvendelse af teknologier og data kan ske på en etisk forsvarlig måde, med udgangspunkt i borgernes rettigheder, retssikkerhed og grundlæggende samfundsmæssige værdier.

Rådet forstår, at lovforslaget vil give ældreministeren hjemmel til at fastsætte regler om udvikling og anvendelse af kunstig intelligens (AI) med formålet om, at etablere klar og entydig lovhjemmel til, at kommunerne, inden for rammerne af databeskyttelsesforordningen, lovligt kan udvikle og anvende kunstig intelligens og lignende digitale løsninger som led i udøvelsen af kommunernes opgaver inden for ældreplejen. Forslaget omfatter også hjemmel til, at helbredsoplysninger og andre fortrolige oplysninger kan anvendes til udvikling og anvendelse af AI-løsninger på ældreområdet.

Dataetisk Råd anerkender de mange mulige fordele, der kan være ved at indføre nye teknologiske muligheder i vores sundheds- og plejesektor, herunder ved brugen af kunstig intelligens. Rådet anerkender også ministeriets ambition om at skabe klar hjemmel for udvikling og anvendelse af kunstig intelligens i ældreplejen og ser positivt på ønsket om at understøtte kvalitet og effektivitet i opgaveløsningen. Samtidig kalder lovarbejdet på grundige dataetiske refleksioner, som rådet med dette høringssvar ønsker at bidrage til.

Dataetisk Råd gennemførte i foråret 2025 et rådsprojekt om de dataetiske perspektiver på ansvarlig brug af AI i sundheds- og velfærdssektoren. Indsigter og anbefalinger fra dette projekt og den endelige rapport "[Ansvarlig AI i sundheds- og velfærdsteknologier: Dataetiske perspektiver](#)", danner fundamentet for nærværende høringssvar.

1.2. Overordnet anbefaling

Dataetisk Råd ser positivt på, at der etableres klar hjemmel til udvikling og anvendelse af kunstig intelligens i ældreplejen inden for rammerne af databeskyttelsesforordningen og AI-forordningen. Rådet anbefaler, at der indarbejdes parlamentariske kontrolmekanismer i lovforslaget. Rådet anbefaler videre, at lovforslaget fastsætter klare krav til proportionalitet og konsekvensanalyser samt sikrer gennemsigtighed, forklarlighed og løbende evaluering. Samtidig bør lovforslaget understøtte en ansvarlig anvendelse af kunstig intelligens, hvor løsninger udvikles og implementeres med dokumenteret gavn for borgere og fagpersoner, samt inddragelse af relevante aktører. Disse hensyn vil bidrage til at sikre kvalitet, retssikkerhed og tillid i anvendelsen af AI-teknologi i ældreplejen, med respekt for grundlæggende borgerrettigheder og samfundsmæssige værdier.

2. Bemærkninger til lovforslaget

2.1. Overordnet om bemyndigelsesbestemmelsens bredde

Bemyndigelsesbestemmelsen vil indebære, at Folketingets overlader det til ministeren at skabe hjemmel til en bestemt form for behandling af potentielt meget følsomme persondata. Bestemmelsen giver en meget bred bemyndigelse.

Grundlæggende kan bemyndigelsesbestemmelsen anskues som en erstatning for borgernes samtykke til den ønskede brug af data, altså en fravigelse af udgangspunktet om retten til privatliv og retten til at bestemme over egne data.

Dataetisk Råd finder det principielt betænkeligt at denne kompetence så bredt overgives fra Folketinget til Regeringen uden samtidig etablering af parlamentariske kontrolforanstaltninger i form af f.eks. forudgående høring af Udvalget for IT og Digitalisering, Ældreudvalget og Retsudvalget eller lignende tiltag, som kan sikre fortsat parlamentarisk indflydelse og fastholde den demokratiske legitimitet og tillid til brugen af persondata og kunstig intelligens.

Rådet anbefaler derfor, at der indarbejdes parlamentariske kontrolmekanismer i lovforslaget.

2.2 Anvendelsen af helbredsdata og personoplysninger til kunstig intelligens

Rådet noterer sig, at lovforslaget bemyndiger til brug af helbredsoplysninger og andre fortrolige data i kommunernes systemer til udvikling og drift af AI-løsninger. De oplysninger, der skal anvendes til at udvikle kunstig intelligens i hjemmeplejen, er derfor som oftest er indsamlet med et andet formål og der er vil efter rådets vurdering ofte være tale om særlige

kategorier af personoplysninger, herunder følsomme personoplysninger. Lovforslagets meget brede bemyndigelsesbestemmelse risikerer derfor at åbne op for, at følsomme oplysninger, anvendes til andre formål end dem, borgerne har været vidende om og givet samtykke til. Uanset om den udvidede brug af dataene ideelt set er i borgernes egen interesse, vil dette med denne bemyndigelse kunne ske uden borgernes vidende og samtykke, hvilket udfordrer dataetiske principper om privatliv og selvbestemmelse.

Det er rådets opfattelse, at dette alene bør ske ud fra velovervejede proportionalitetsafvejninger mellem prognoserne for de potentielt gavnlige effekter på den ene side og borgernes ret til privatliv og selvbestemmelsesret på den anden.

Uanset om afvejningen falder ud til fordel for den udvidede brug af dataene bør borgernes privatliv sikres via snævre formålsafgrænsninger samt robuste tekniske og organisatoriske foranstaltninger for at sikre, at anvendelsen af data ikke går ud over borgernes privatlivsrettigheder i unødvendigt omfang. Ligeledes anbefaler rådet, at der udarbejdes dataetiske konsekvensanalyser, der belyser de dataetiske aspekter ved at anvende person(følsomme) informationer i AI systemer.

Generelt bekræfter Dataetisk Råds undersøgelser, at kunstig intelligens kun bør indføres, når der er dokumenterbar konkret gavn, primært for borgere og/eller fagprofessionelle, hvilket taler for strammere formåls- og nødvendighedskrav i lovforslaget.

Formålet med kunstig intelligens i ældreplejen bør være klart: teknologien skal skabe reel værdi for borgere og medarbejdere. Det er ikke nok, at løsningen er teknologisk mulig. Den skal også være det mest proportionelle valg i forhold til opgaven og stå i rimeligt forhold til det problem, den søger at løse. Rådets praksisindsigter viser, at kunstig intelligens giver størst værdi, når den kobles til et tydeligt behov, og at løbende evaluering er afgørende for at fastholde denne værdi. Der bør derfor foretages en systematisk vurdering af formål, proportionalitet og alternativer for alle AI løsninger i ældreplejen i såvel udvikling, implementering som anvendelse (drift).

Der bør ligeledes arbejdes med at fastsætte kriterier for, hvornår et AI-projekt stoppes eller afvikles, hvis teknologien ikke lever op til formålet eller medfører utilsigtede negative konsekvenser. I lovforslaget mener rådet, at der med fordel kan stilles krav om dokumenteret vurdering af forventet gavn og løbende evaluering af, om kunstig intelligens faktisk leverer den ønskede effekt.

2.3 Ansvar for kunstig intelligens i ældreplejen

Et af de bærende Dataetiske Principper for kunstig intelligens i sundheds- og velfærdssektoren er at sikre ansvarlighed. Princippet om ansvarlighed i dataetik siger, at det

bør gøres klart hvem som er ansvarlig for databehandling, således at de pågældende kan holdes ansvarlige for konsekvenserne af databehandlingen.

Ansvarlighed handler derfor ikke kun om jura, men også om mennesker og roller: hvem har ansvaret for teknologien i de forskellige faser? Og hvordan fastholdes eller fordeles ansvaret over tid? Derfor bør der være tydelige retningslinjer for placering og dokumentation af ansvar i forbindelse med udvikling, implementering og anvendelse af kunstig i ældresektoren.

Det gælder også, ved anvendelsen af kunstig intelligens til beslutningsstøtte, som nævnt i lovforslaget. Det fremgår af lovforslaget, hvordan det ikke er hensigten, *"at bemyndigelsen skal kunne anvendes til at fastsætte regler om anvendelse af løsninger, der anvender kunstig intelligens med henblik på at træffe automatiske afgørelser"*, men at AI stadig skal kunne anvendes på måder der *"kan indebære profilering af borgere"*.

At lovudkastet fastholder, at afgørelser ikke må træffes automatisk, ser rådet som positivt for retssikkerheden. At lovforslaget omvendt stadig åbner for profilering til beslutningsstøtte, kan påvirke afgørelser indirekte. Rådet vil her påpege at der derfor er behov for robuste mekanismer mod bias, stigmatisering, urimelig differentiering og automation bias. Samtidig anbefaler Dataetisk Råd inddragelse af relevante aktører (ansatte i ældreplejen, borgere, pårørende og fagpersoner) og praksisnær afprøvning for at sikre oplevelsen af retfærdighed og legitimitet i udviklingen, implementeringen og anvendelsen af AI løsninger.

Inddragelse i teknologisk udvikling er en forudsætning for legitimitet og kvalitet. Ligeledes kan kompetent og bred inddragelse være med til at bekæmpe udfordringer med diskrimination. Endelig kan god inddragelse være med til at sikre et højt niveau af selvbestemmelse, som ligeledes er et centralt dataetisk princip for ansvarlig udvikling af kunstig intelligens.

Rådet anbefaler derfor, at der i arbejdet med lovgivning omkring AI i ældreplejen i højere grad pointeres de klare fordele af tidlig og kontinuerlig inddragelse af relevante aktører.

2.4 Etik og forklarlighed

Rådet bemærker, hvordan det beskrives afgørende, at *"kunstig intelligens anvendes etisk og ansvarligt, så borgere, pårørende og medarbejdere kan have tillid til, at kunstig intelligens kan være med til at understøtte god offentlig service på ældreområdet på en ansvarlig måde. Dette indebærer bl.a. klar og tydelig lovgivning samt transparens omkring brugen af kunstig intelligens og behandlingen af personoplysninger i forbindelse hermed."*

Dataetisk Råd ser positivt på, at etikken skrevet ind i lovforslaget og vil hertil gerne bidrage med nogle bemærkninger om forklarlighed, som et centralt element i transparens.

Da sundhedsdata og sundhedsteknologier allerede er en integreret del af ældreplejen, er det ikke sikkert, at forklaringerne omkring udviklingen og anvendelsen af kunstig intelligens, bliver

prioriteret i en travl hverdag. Men for at bevare tilliden til vores ældrepleje, er det essentielt at AI-systemers logik og påvirkning bliver forståelig og meningsfuld for alle de berørte aktører.

Den information skal selvfølgelig være tilpasset den enkelte og deres situation, men for alle AI-løsninger i sundheds- og velfærdssektoren, anbefaler Dataetisk Råd generelt, at det kan forklares; 1) hvad teknologien gør, 2) hvorfor den anvendes, og 3) hvilke konsekvenser den kan have.

Dette bør udmøntes i lovforslaget i krav til dokumentation, borgerinformation og brugervenlige forklaringer, som sikrer, at kunstig intelligens anvendes med respekt for ældreplejens relationer og værdier.

3. Afsluttende bemærkninger

Dataetisk Råd anerkender de betydelige potentialer ved anvendelsen af kunstig intelligens i ældreplejen, både for kommunerne, for de ansatte i ældreplejen og for borgerne. Samtidig vil rådet understrege, at teknologien kun bør implementeres, hvis den faktisk gavner og styrker vores ældrepleje. Rådet anbefaler, at dataetikken udbygges i lovarbejdet omkring AI i ældreplejen, og at der udarbejdes dataetiske konsekvensanalyser som grundlag for både ved fastsættelse af bemyndigelsesbestemmelser som ved de konkrete beslutninger, hvormed bemyndigelsen udmøntes. I denne forbindelse henviser vi til rådets analyse ['Generativ AI – fejl og kvalitetssikring'](#), som indeholder anbefalinger til offentlige myndigheders anvendelse af generativ AI.

Rådet står til rådighed for dialog og faglig sparring i den videre proces og bidrager gerne med viden og værktøjer til at sikre en ansvarlig og tillidsfuld anvendelse af AI i ældreplejen.

Med venlig hilsen på vegne af Dataetisk Råd,

Johan Busse



Formand

Dataetisk Råd